

I. David: Euro může skončit kvůli koronaviru - může skončit i Evropská unie

- CZ24 News | 1. dubna 2020

EU: Euro může skončit kvůli koronaviru – spor o společné eurodluhopisy štěpí eurozónu
Německé pojišťovny jako Allianz nebo banky jako Deutsche Bank nechtějí přijít o možnost velkých bezpracných zisků z půjčování chudším zemím za vyšší úrok. Samy si na to půjčí od ECB na diskontní sazbu 0,1%. Německo by podle různých odhadů mohlo získat půjčky za 1%. Itálii by mohlo hrozit i 5% úročení. Do velkých problémů by se opět mohli dostat Řekové, jejichž dluhopisy by podle některých odhadů mohly mít úrok i přes 10%.

Ve čtvrtek se předsedové vlád 19 zemí, které používají euro, tvrdě pohádali. Francouzský prezident a předsedové vlády Itálie, Španělska, Portugalska, Řecka, Irska, Lucemburska, Slovinska a Belgie v úterý společným dopisem adresovaným stálému předsedovi Rady Charlesi Michelovi požádali o vydání společných dluhopisů celé eurozóny. Plán hned ve středu odmítlo Německo. Při čtvrteční mimořádné poradě šéfů vlád zemí eurozóny se proti postavilo i Rakousko a Holandsko. Jednání probíhalo prostřednictvím videokonference. Po několika hodinách tvrdých výměn názorů premiéři vypínali mikrofóny a monitory s tím, že se na ničem nedohodli.

Podle oficiálního protokolu z jednání se dohodli na tom, že náhradní řešení má do 10 dnů předložit pětice nejvyšších funkcionářů EU ve složení: předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová, prezidentka Evropské centrální banky (ECB) Christine Lagardeová, předseda euroskupiny Mario Centeno, stálý předseda Rady Charles Michel a předseda Evropského parlamentu David Maria Sassoli. V mezičase mají o technických otázkách jednat ministři financí zemí eurozóny. Fakticky jde projev naprostého nesouladu. Dalo by se považovat za zázrak, kdyby čtveřice nejvyšších eurokratů, doplněná o jednoho voleného představitele, něco zásadního vymyslela.

Pro upřesnění je nutné dodat, že nyní se jedná o druhý balík mimořádných dluhopisů, které mají státům pomoci financovat záchranu ekonomik před krizí, kterou hrozí vyvolat paralýza firem, jež nemohou kvůli koronaviru podnikat. První balík dluhopisů v celkové výši 750 miliard eur, které vydávají státy eurozóny, již nyní vykupuje ECB. Podle iniciativy, kterou prostřednictvím guvernéra Rakouské národní banky Roberta Holzmann prosadil rakouský kancléř Sebastian Kurz, nyní státy používající euro dostávají za symbolický úrok 0,01% peníze od ECB. Proti rakouskému plánu se postavilo Německo. Guvernér německé Bundesbank Jens Weidmann však byl všemi ostatními přehlasován.

Polovinu peněz již státy od ECB dostaly. Další mají být uvolněny během příštího týdne. Peníze z první tranše jdou na zvýšené výdaje států v souvislosti s bojem proti koronaviru. Jenže se ukazuje, že to nestačí. Velká část podniků nyní kvůli karanténě nefunguje. Státy tak přichází o peníze z daní. Současně však z veřejných rozpočtů vynakládají obrovské částky na záchranu lidí a firem. K tomu, aby nedošlo k hospodářské krizi horší než byla ta v roce 1929, bude nutné vynaložit opravdu obří sumy. A šéfové vlád zemí eurozóny nyní řeší jak. Další tranše vládních dluhopisů už má být prodávána na finančních trzích. Tedy bankám, investičním a penzijním fondům.

Spor se vede o to, jestli má eurozóna vydat společné dluhopisy se stejným úrokem pro všechny státy. Nebo jestli si každý stát má vydat vlastní dluhopisy. Rozdíl je v ceně peněz. Výše úroku společných dluhopisů byla něco jako průměr úroků, na které by při prodeji dosáhly jednotlivé státy. Při separátním prodeji by bohaté státy mohly získat peníze za nízký úrok, zatím co chudé by musely bankám za půjčení platit více. Německo by podle různých odhadů mohlo získat půjčky za 1%. Itálii

by mohlo hrozit i 5% úročení. Do velkých problémů by se opět mohli dostat Řekové, jejichž dluhopisy by podle některých odhadů mohly mít úrok i přes 10%. Země totiž z pomoci EU při dluhové krizi v roce 2008 vyšla zcela okradená o veškerá aktiva jako ziskové přístavy a letiště, které „za babku“ získaly německé firmy.

Na tomto případě se během krátké doby již podruhé ukazuje, že všech 57 ustanovení o evropské solidaritě, které jsou vepsány do Smlouvy o EU a o fungování EU, jsou jen fráze napsané na papír. V praxi nic takového neexistuje. Každá země tvrdě bojuje za své vlastní zájmy. Kromě zájmů o budoucí výdaje státních rozpočtů na splácení dluhu, které jsou legitimní starostí ministrů financí každého státu, jsou ve hře i zájmy největších firem. Německé pojišťovny jako Allianz nebo banky jako Deutsche Bank nechtějí přijít o možnost velkých bezpracných zisků z půjčování chudším zemím za vyšší úrok. Samy si na to půjčí od ECB na diskontní sazbu 0,1%. A tyto firmy, které mají násobně více peněz než státní rozpočty, mluví ústy německého ministra hospodářství Petera Altmaiera.

A co se stane, pokud se premiéři do 10 dnů nedohodnou? Podle italského předsedy vlády Giuseppe Conteho poté budou země nuceny vydat dluhopisy vlastní. I za ceny vyšších úroků. Francouzský prezident Emmanuel Macron už varoval, že to může být začátek konce eura jako společné měny. Řecký premiér Kyriakos Mitsotakis varoval rovnou před možným zánikem EU jako takové.

Ekonomové upozorňují na to, že eurobondy se Francie a další země pokouší neúspěšně prosadit již od roku 2010. Jejich zavedení by však muselo být odsouhlaseno v Evropské radě jednomyslně. Smlouva o EU a o fungování EU s touto možností nepočítá. Zároveň však připouští možnost, že v případě jednomyslné shody v Evropské radě může být něco nového celounijního zavedeno i bez změny smluv a jejich ratifikace parlamenty nebo v referendech. Návrhy na zavedení eurodluhopisů zatím vždy vetovalo Německo.

V tomto případě nemusí od premiérů ve finanční nouzi jít o planou výhrůžku. Je totiž zásadní ekonomickou otázkou, proč by se státy i nadále měly ve prospěch Evropské centrální banky vzdávat řady svých pravomocí, když za to výměnou nic nezískají. ECB nastavuje měnovou politiku v zásadě podle potřeb Německa. Na ostatní moc nehledí. Při změnách úrokových měr je ve srovnání třeba s US centrální bankou FEDem extrémně pomalá a nepružná. Kvůli konzervativní politice ECB, která v minulosti vždy upřednostňovala v zájmu vlastníků velkého množství peněz nízkou inflaci, došlo v EU během finanční krize k zániku statisíců firem a k likvidaci desítek milionů pracovních míst. Nová místa nich v EU nevznikla. Na rozdíl od USA, kde FED pružnější měnovou politikou ke vzniku nových firem a pracovních míst přispěl.

Po celou dobu existence eura chudší země doplácely na zájmy Německa. Itálie, Španělsko, Francie mají jiný hospodářský cyklus než Německo. O Řecku a Portugalsku nemluvě. V mnoha případech potřebovaly jejich firmy snížit úroky a uvolnit na trh větší množství peněz dříve než německé. Jenže vlády jejich zemí ani národní banky v tom nemohou dělat téměř nic. Bez rozhodnutí většiny šéfů národních centrálních bank v Radě guvernérů ECB není možné donutit prezidenta ECB ke změně měnové politiky. Radě podniků v ekonomicky slabších zemích by v době krize pomohla devalvace měny, která by mohla zlevnit a tím podpořit export a zdražit a tím omezit část importu. Jenže o tuto možnost země, které se vzdaly vlastní měny a přijaly euro, dávno přišly. A v mnoha případech na to těžce doplácí jejich firmy. Jaký důvod by poškozené státy měly k pokračování v projektu EURO pokud v krizi nedosáhnou ani na nízké úroky?